

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Факультет суспільно-гуманітарних наук
Кафедра всесвітньої історії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи
Олексій ЖИЛЬЦОВ
_____ 2024

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Історія повсякдення країн регіону
Країни Центрально-Східної Європи (Польща, Чехія, Словаччина)

спеціальності 032 Історія та археологія

рівня вищої освіти першого (бакалаврського)

освітньої програми 032.00.02 «Історія та археологія»

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Код ЄДРПОУ 45307965
Програма № 2478/24
Начальник відділу моніторингу якості освіти
Григорук
(підпис) (прізвище, ініціали)
« _____ » 20 24 р.

Київ – 2024

Розробник: Салата Оксана Олексіївна, доктор історичних наук, професор кафедри всесвітньої історії

Викладач: Салата Оксана Олексіївна, доктор історичних наук, професор кафедри всесвітньої історії

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри всесвітньої історії Факультету суспільно-гуманітарних наук.

Протокол від 30 серпня 2024 р. № 1

Завідувач кафедри _____ Ігор СРІБНЯК

(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми 032.00.02 Історія та археологія

30.08.2024

Керівник освітньої програми _____ Галина САГАН

(підпис)

Програму перевірено

30.08.2024

Заступник декана _____ Віталій ЗАВАДСЬКИЙ

(підпис)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	вибіркова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	Українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4/120	
Курс	4	
Семестр	7	
Кількість змістових модулів з розподілом:	4	
Обсяг кредитів	4	
Обсяг годин, в тому числі:	120	
Аудиторні	56	
Модульний контроль	8	
Семестровий контроль	-	
Самостійна робота	56	
Форма семестрового контролю	Залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни - формування навичок застосування у професійній діяльності у сфері історії та археології методики досліджень на конкретних прикладах повсякденного життя населення країн Центрально-Східної Європи від кінця ХІХ ст. до середини ХХ ст. (побут, звичаї, страхи, стереотипи у повсякденній практиці і т.ін.).

Дисципліна спрямована на формування таких компетентностей.

Загальні компетентності

ЗК 06 Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні

(фахові, предметні) компетентності

СК 09 Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.

3. Результати навчання за дисципліною.

Програмні результати навчання з дисципліни.

ПР 04. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.

ПР 13. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1.							
Основні чинники та індикатори рівня життя у країнах Центрально-Східної Європи XIX – початку XX ст.							
Тема 1. Історія повсякденності як напрям історичних досліджень. Джерела історії повсякденності.	12	4	2				6
Тема 2. Світ повсякденних уявлень: приватно-світоглядні аспекти повсякдення. Пам'ять і повсякдення.	16	6	2	2			6
Модульний контроль.	2						
Разом	30	10	4	2			12
Змістовий модуль 2.							
Нові тенденції містобудування, розвиток підприємництва у країнах Центрально-Східної Європи							
Тема 3. Демографічні чинники та зростання рівня життя.	10	2	2				6
Тема 4. Нові тенденції містобудування, архітектурного вирішення житлових проблем.	18	6	2	2			8
Модульний контроль.	2						
Разом	30	8	4	2			14
Змістовий модуль 3.							
Світ повсякденних турбот пересічного мешканця країн Центрально-Східної Європи межі XIX - XX ст.							
Тема 5. Мода, одяг та зовнішній вигляд мешканців регіону.	14	4	2				8
Тема 6. Медицина та система охорони здоров'я.	14	4	2	2			6
Модульний контроль	2						
Разом	30	8	4	2			14
Змістовий модуль 4. Побут та традиційна культура мешканців Центрально-Східної Європи							
Тема 7. Організація відпочинку та дозвілля.	12	4					8
Тема 8. Традиційна культура та мистецтво.	16	6	2				8
Модульний контроль	2						
Разом	30	10	2				16
Усього	120	36	14	6			56

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I.

Основні чинники та індикатори рівня життя у країнах Центрально-Східної Європи XIX – початку XX ст.

Тема 1. Історія повсякденності як напрям історичних досліджень. Джерела історії повсякденності.

Поняття повсякденності, поняття історії повсякденності. Предмет курсу, його актуальність, структура, територіальні та хронологічні рамки. Вивчення повсякденності в історичній науці. Мета і завдання курсу. Джерела з історії повсякденності. Методи дослідження історії повсякденності. Місце історії повсякденності в системі історичної науки та зв'язок з іншими науками.

Тема 2. Світ повсякденних уявлень: приватно-світоглядні аспекти повсякдення. Пам'ять і повсякдення

Світ повсякденних уявлень: приватно-світоглядні аспекти повсякдення. Пам'ять і повсякдення. Уявлення європейців про облаштування світу та суспільного життя. Морально-естетичні цінності та ментальні традиції. Буденні традиції та поведінка мешканців міст і сіл у країнах Центрально-Східної Європи.

Змістовий модуль 2.

Нові тенденції містобудування, розвиток підприємництва у країнах Центрально-Східної Європи

Тема 3. Демографічні чинники та зростання рівня життя

Складові демографічної характеристики країн Центрально-Східної Європи, їх динаміка у XIX – на початку XX ст. Причини коливання смертності та народжуваності. Середня тривалість життя та її чинники. Наука XIX – початку XX ст. про причини старіння та шляхи його подолання. Уявлення людини межі XIX – XX ст. про природу старості.

Тема 4. Нові тенденції містобудування, архітектурного вирішення житлових проблем.

Нові тенденції містобудування. Боротьба анархії приватновласницької забудови та трактування вулиці як архітектурного цілого. Великі перебудови столиць. Формування мегаполісів. Поступова заміна дерев'яного будівництва. Робітничі квартали та селища. Вплив історичних та археологічних досліджень на зовнішній вигляд будівель. Підприємства у країнах Центрально-Східної Європи.

середини XIX ст. Нові принципи промислової архітектури. Використання у будівництві передових досягнень науки і техніки. Нові будівельні матеріали. Нові розробки типів індивідуального житла. Турбота про комфортність житла. Стилі і напрямки в інтер'єрі. Нові декоративні ідеї оздоблення житлових приміщень.

Змістовий модуль 3.

Світ повсякденних турбот пересічного мешканця країн Центрально-Східної Європи межі XIX - XX ст.

Тема 5. Мода, одяг та зовнішній вигляд мешканців регіону

Мода у XIX – на початку XX ст. та її національні акценти. “Модна” галузь легкої промисловості. Виробники одягу (модистки, майстрині по виготовленню вишивок, мережив, бісерних композицій). Поняття дизайнера, модельєра, кутюр'є. Специфіка виготовлення і продажу одягу у країнах Центрально-Східної Європи – XX ст. Ручна праця, стандартизація і машинізація у виготовленні одягу. Винайдення Зінгером швейної машини. Нові матеріали, барвники та методи декорування одягу. Ознаки соціального статусу у костюмі. Галантерея, біжутерія, ювелірні прикраси, кишенькова зброя як повсякденні супутники стиляг і модниць XIX –XX ст. Віяло і таємна мова жестів закоханих. Макіяж і косметика. Зачіски і перукарська справа.

Тема 6. Медицина та система охорони здоров'я

Досягнення в медицині завдяки науковим відкриттям у хімії, фізиці та біології. Пастер і Паризький науково-дослідний інститут щеплень. “Самодосліди” лікарів. Винайдення технологій лікування важких інфекційних хвороб. Вдосконалення і демократизація системи охорони здоров'я. Створення мережі науково-дослідних установ, приватних клінік та державних лікувальних закладів для незаможних верств населення у країнах Центрально-Східної Європи. у XIX – на початку XX ст. Перехід до профілактики захворювань.

Змістовий модуль 4.

Побут та традиційна культура мешканців Центрально-Східної Європи

Тема 7. Організація відпочинку та дозвілля

Зростання темпу життя і ознаки стресу у міських мешканців країн Центрально-Східної Європи. у XIX – на початку XX ст. Місце відпочинку у типовому розкладі дня пересічної людини. Складові і способи відпочинку від фізичного, психоемоційного та інтелектуального перевтомлення. Активний відпочинок. Поширені види спорту та їхня національна специфіка. Масові місця

відпочинку (парки, алеї, ярмарки розваг, цирки, місця проведення спортивних змагань і т. ін.). Осередки інтелектуального відпочинку. Бібліотеки, театр, концертні зали, музеї, картинні галереї, танцювальні майданчики та зали, літературні кафе і салони. Участь в етнографічних та археологічних експедиціях. Заняття різними видами мистецтва. Хобі. Колекціонування витворів мистецтва і предметів старовини (антикваріату), книжкової продукції, зразків живої та неживої природи тощо. “Сумнівні” розваги.

Тема 8. Традиційна культура та мистецтво

Особливості культури у країнах Центрально-Східної Європи XIX ст.: стрибок у галузі науки і техніки. Художньо-мистецькі напрями культури XIX ст.: неокласицизм, романтизм, символізм, реалізм, натуралізм. Розвиток музичного мистецтва. Філософсько-світоглядні підвалини модерністської парадигми кін. XIX ст. Різностильовість модерністських художньо-мистецьких напрямів: імпресіонізм; експресіонізм; футуризм; фовізм; дадаїзм; абстракціонізм; сюрреалізм. Зміна поглядів на можливості і цілі науково-технічного прогресу: сцієнтизм і антисцієнтизм. Множинність образів культури XX століття. Взаємодія культур, традицій, стилів; посилення тенденції синтезу мистецтв. Самоідентичність, культурна модернізація. Культурна ситуація постмодерної доби. Постмодерністичні тенденції в літературі. Нові напрямки музики середини – другої половини XX ст.: рок-музика, рок-н-рол, реггі, реп. Естрадна, диско та поп-музика. Масове мистецтво і засоби масової інформації. Преса. Телебачення. Реклама. Мюзикл – комерційний жанр театру. Французькі мюзикли. Історія хореографічного мистецтва у XX ст. Оперне мистецтво сучасності.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1 Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекції	1	5	5	4	4	4	4	5	5
Відвідування семінарських занять	1	2	2	2	2	2	2	1	1
Відвідування практичних занять	1	1	1	1	1	1	1	-	-
Робота на семінарському занятті	10	2	20	2	20	2	20	1	10
Робота на практичному занятті	10	1	10	1	10	1	10	-	-
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	10	-	-	-	-	-	-	-	-
Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	2	10	2	10	2	10
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Разом			73		72		72		51
Максимальна кількість балів: 268									
Розрахунок коефіцієнта: $100:268=0,37$									

6.2 Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Бали
Змістовий модуль 1. Основні чинники та індикатори рівня життя у країнах Центрально-Східної Європи XIX – початку XX ст.			
1	Тема 1. Історія повсякденності як напрям історичних досліджень. Джерела історії повсякденності.	6	5
2	Тема 2. Світ повсякденних уявлень: приватно-світоглядні аспекти повсякдення. Пам'ять і повсякдення.	6	5
Змістовий модуль 2. Нові тенденції містобудування, розвиток підприємництва у країнах Центрально-Східної Європи			
3	Тема 3. Демографічні чинники та зростання рівня життя.	6	5
4	Тема 4. Нові тенденції містобудування, архітектурного вирішення житлових проблем.	8	5
Змістовий модуль 3. Світ повсякденних турбот пересічного мешканця країн Центрально-Східної Європи межі XIX - XX ст.			
5	Тема 5. Мода, одяг та зовнішній вигляд мешканців регіону.	8	5
6	Тема 6. Медицина та система охорони здоров'я.	6	5
Змістовий модуль 4. Побут та традиційна культура мешканців Центрально-Східної Європи			
7	Тема 7. Організація відпочинку та дозвілля.	8	5
8	Тема 8. Традиційна культура та мистецтво.	8	5
Усього		56	40

Критерії оцінювання – кожна робота оцінюється у 5 балів.

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів
1	Глибина і повнота розкриття завдань	2 бали
2	Повнота використання рекомендованої літератури	1 бали
3	Обґрунтування висновків	0,5 бали
4	Грамотність, стиль викладу, оформлення роботи	1 бал
5	Обсяг виконаної роботи	0,5 бал

6.3 Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Форма проведення модульного контролю: виконання практичного письмового завдання з історії повсякденності, спрямованого на формування програмних результатів навчання. Максимальна кількість балів за кожену роботу дорівнює 25 балам.

6.4 **Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.**

Форма контролю – залік, оцінка за який виставляється за результатами поточної роботи впродовж семестру.

6.5 **Шкала відповідності оцінок**

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 бали	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична картка дисципліни

Разом: 120 год., із них: лекції – 36 год., семінарські заняття – 14 год., практичні заняття – 6 год., модульний контроль – 8 год., самостійна робота – 56 год.

Теми	Т.1	Т.2	Т.3	Т.4	Т.5	Т.6	Т.7	Т.8
Лекції (теми, бали)	Л.1-2 (2 б.)	Л.3-5 (3 б.)	Л.6 (1 б.)	Л.7-9 (3 б.)	Л.10-11 (2 б.)	Л.12-13 (2 б.)	Л.14-15 (2 б.)	Л.16-18 (3 б.)
Семінарські заняття (теми, бали)	С.1 (11б.)	С.2 (11 б.)	С.3 (11 б.)	С.4 (11 б.)	С.5 (11 б.)	С.6 (11 б.)		С.7 (11 б.)
Практичні заняття (бали)		П. 1 (11 б.)		П.2 (11 б.)		П.3 (11 б.)		
Самостійна робота	СР до Т 1 (5 б.)	СР до Т 2 (5 б.)	СР до Т 3 (5 б.)	СР до Т 4 (5 б.)	СР до Т 5 (5 б.)	СР до Т 6 (5 б.)	СР до Т 7 (5 б.)	СР до Т 8 (5 б.)
Поточний контроль (вид, бали)	МК 1 (25 б.)		МК 2 (25 б.)		МК 3 (25 б.)		МК 4 (25 б.)	
Підсумковий контроль	Залік							

8. Рекомендовані джерела

Основна література

- 1) Диса, Катерина Історія повсякденного життя в ранньомодерній Європі. К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія. 2008. 65 с.
- 2) Коляструк О. А. Повсякденність як об'єкт історичного дослідження: окремі методологічні зауваження. Література і культура Полісся. 2009. Вип. 52. С. 187-196. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ltkp_2009_52_20
- 3) Коляструк О.А. Предмет історії повсякденності: історіографічний огляд його становлення у зарубіжній та вітчизняній історичній науці. Український історичний журнал. 2007. №1. С. 174-184.
- 4) Історія повсякденності як провідний напрям української історіографії. Краєзнавство. 2010. № 3. С. 6-9.
- 5) Зінчук М. Ю. Еволюція поглядів представників школи «Анналів» на сутність та особливості дослідження повсякдення. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. 2011. № 982: Сер. Історія. Вип. 44. Спеціальний випуск. С. 21–29.
- 6) Історія подій: погляд на проблему. Т. Нагайко. Матеріали Всеукр. наук. конф., Переяслав-Хмельницький, 14-15 травня 2010 р. / Укладач: О. М. Лукашевич, Т. Ю. Нагайко] - Переяслав-Хмельницький, 2010 - С.43-48.

Англомовні видання

1. Everyday Life in the Middle Ages Part One: The Reality of Time https://www.academia.edu/38988344/EVERYDAY_LIFE_IN_THE_MIDDLE_AGES_Part_One_The_Reality_of_the_Times
2. History of everyday life: reconstructing historical experiences and ways of life. Edited by Alf Luedtke. Princeton Studies in Culture/Power/History. 1995 Princeton University Press. <https://www.jstor.org/stable/j.ctv7r41bx>
3. Fernand braudel. FERNAND BRAUDEL AND GLOBAL HISTORY https://www.alanmacfarlane.com/TEXTS/BRAUDEL_revised.pdf
4. Fernand Braudel. The structure of everyday life <https://on-air.caricomassimo.org/media/pages/airchive/the-structures-of-everyday-life/782b1c2ad4-1612795713/braudel-fernand-civilization-and-capitalism-vol.-1.pdf>
5. The world economy : historical statistics . Angus Maddison. Paris: OECD, 2003. Pp. 384. <https://www.cambridge.org/core/journals/journal-of-economic-history/article/abs/world-economy-historical-statistics-by-angus-maddison-paris-oecd-2003-pp-384-24/DF686CC62CCEF52EA0FE06B3A4C4F020>
6. William A. Pelz. A People's History of Modern Europe. First published 2016 by Pluto Press, 345 Archway Road, London N6 5AA. 289 p.